
RADIO ZIŅU MINIVĀRDNĪCA

Dite Liepa, Velga Polinska,
Gunta Anča, Irīna Meļņika

2021

Radio ziņu minivārdnīca

A

algoritms (rīcības)	paraugs, standarts, noteikumi, pieņemtā kārtība, instrukcija
alternatīvs viedoklis	citāds uzskats
atentāts	uzbrukums ar nolūku nogalināt
atmazgāšana (naudas)	nelikumīga naudas atmaksāšana
atvilkt (karaspēku)	atvirzīt (karaspēku)
autoritārs (režīms)	balstās uz viena cilvēka varu, valdonīgs
autoritatīvs	tāds, kam ir ietekme
ārtelpas	ārs, ārpus telpām

B

balstvakcinācija	atkārtota pote
bankomāts	naudas automāts
bezprecedenta gadījums	nebijis, nepieredzēts gadījums
blaknes	zāļu radītas blakusparādības: vēlamas un nevēlamas
blakusslimības	papildu slimība
brīvpusdienas	bezmaksas pusdienas

C

celiakija	glutēna nepanesība celiakijas slimnieki nevar ēst kviešu miltus
celibāts	dzīvot bez seksuālām attiecībām
centieni	mēģinājumi
cilvēktiesības	ikviena cilvēka tiesības uz dzīvību, brīvību, izglītību, vienlīdzību
Covid-19 Indijas celms	Covid-19 (kovida) Indijas paveids

D

deeskalācija	kritums, samazinājums
deklarēt (dzīvesvietu)	reģistrēt (dzīvesvietu)
demokrātija	iespēja ikvienam cilvēkam piedalīties valsts lēmumu pieņemšanā
destabilizēt	izjaukt, padarīt nedrošu, traucēt darbību
dezinformācija	nepatiesas ziņas
dialogs	saruna
digitālā transformācija	prasme lietot tehnoloģijas ikdienā un darbā. Piemēram, parakstīt dokumentus ar elektronisko parakstu.
diskusiju paneli	sarunas
dislokācija	atrašanās vieta
diplomātija	paņēmienu kāda mērķa sasniegšanai mierīgā ceļā

ducis	mērvienība: 12 gabalu
-------	-----------------------

E

efektivitāte	iedarbīgums
ekipējums	aprīkojums
ekspertīze	pārbaude
ekspluatācija	izmantošana, lietošana
epidemioloģiskā situācija	slimības apkarošana, izplatība, saslimušo skaits
epidēmija	plaša saslimšana
eskalācija	saasinājums, kāpums, pieaugums

F

<i>fake news</i>	viltus ziņas, nepatiesas ziņas
federālās (zemes)	zemes, kas kopā veido valsti (Vācija, ASV)
federālie līdzekļi	nauda, kas piešķirta noteiktai teritorijai ASV
<i>Force Majeure</i> situācija	ārkārtas, īpaša situācija
formāts (diplomātisks)	veids, tradīcijas, forma
funkcionalitāte	darbība, izmantošanas iespējas

G,Ģ

gripas sezona	laikposms (laiks), kad slimo ar gripu
gubernators	augstākā amatpersona ASV, Valsts prezidenta pārstāvis Krievijā
ģeopolitiski faktori	politiski lēmumi, ko nosaka valsts atrašanās vieta
ģeovieta (piemēram, Latvijas gada ģeovieta)	ģeogrāfiska vieta

H

hakatons	pasākums, kurā apskata jauno tehnoloģiju sasniegumus
hakeris, hakeri	cilvēks, kas uzlauž datorsistēmu
homofobiski noziegumi	noziegumi pret cilvēkiem, kas ir viendzimuma attiecībās
hospitalizācija	slimnieka nogādāšana slimnīcā
humāns	cilvēcīgs
humānais koridors (piemēram, bēgļiem)	zemes josla, zemes platība, eja, kas nodrošina izeju bēgļiem
humānā palīdzība	palīdzība cilvēkiem nelaimē. Piemēram, ēdiens un apģērbs bēgļiem, bezpajumtniekiem, karā, plūdos vai zemestrīcē cietušajiem

I

iekļaušana	vienlīdzīga attieksme pret visiem cilvēkiem
ignorēt, ignorance	tīšām neievērot, nevēlēties zināt
incidents	gadījums, notikums, sadursme
infrastruktūra	saimniecības sistēma
instance	pakāpe vai posms iestāžu sistēmā
intensīvs	spēcīgs, aktīvs
intensīvās terapijas nodaļa	nodaļa smagi slimiem pacientiem ar īpašu uzraudzību un aprūpi
intervāls	attālums vai laika posms
intervence	iejaukšanās

J

K

kapacitāte	ietilpība, uzkrāšanas spēja
kiberuzbrukums	uzbrukums datorsistēmām
koalīcija	valstu, partiju vai grupu apvienošanās
kognitīvs	saistīts ar prātu
kognitīvas spējas	prāta spējas
kompensācija	atmaksa par zaudējumu
kompensēt	atmaksāt par zaudējumu
konsolidēt	apvienot
konstatēt	secināt, noteikt
konstruktīva saruna	veiksmīga, vērtīga saruna, darījuma saruna
konteksts	izpratne (par iepriekš zināmu informāciju)
kontrabanda (piemēram, migrantu)	neatļauta pārvešana pāri robežai
korekcijas	izmaiņas, labojumi
(ne)korekta adrese	(ne)pareiza adrese
korifejs	izcils darbinieks
koriģēt	labot, precizēt
korupcija	uzpirkšana, kukuļdošana
kreatīvs	radošs, ar izdomu
krīze (enerģētikas)	bīstams sarežģīts stāvoklis
kumulatīvais rādītājs	apvienotais rādītājs; saslimstība uz 100 000 iedzīvotājiem pēdējo 2 nedēļu laikā
kurjers	piegādātājs

kvalificējams kā noziegums	uzskatāms par noziegumu
kvalifikācijas sacensības	atlases sacensības

L

LGBT+ kopiena	viendzimuma attiecību u.c. netradicionālu attiecību pārstāvji
licence	oficiāli izdota atļauja
līdzmaksājums	daļa no maksājuma
lobēt	ietekmējot panākt labvēlīgu risinājumu
lokdauns	mājsēde

M

maksimizēt	palielināt
mentors	padomdevējs
metāns	degoša gāze
meteoroloģija	zinātne, kas pētī laika apstākļus
migranti	ieceļotāji
milzu summas	lielas naudas summas; ļoti daudz naudas
minimizēt	mazināt
(pārvietošanās) mobilitāte	iespēja brīvi ceļot un dzīvot dažādās valstīs
mobilizācija	iesaukšana armijā (parasti kara laikā)
monitorings	vērošana/kontrole
mūžizglītība	pieaugušo izglītība

N

nihilisms	attieksme vai viedoklis, kas noliedz vērtības, jēgu
novators	cilvēks, kas izdomā vai izstrādā ko jaunu; jaunumu ieviesējs

O

operatīvā kapacitāte	spēja ātri reaģēt, palīdzēt nekavējoties
operācijas (robežsargu)	konkrēta darbība, lai izpildītu uzdevumu

P

pakaļdarinājums	viltojums, līdzīgs darinājums, kopija
pandēmija	saslimšana ļoti plašā teritorijā
paralēli	līdzās, blakus
pašizolācija	palikt mājās pēc savas gribas
patrulēt	apsargāt, kontrolēt

perfūzija	šķidrums ilgstoša ievadīšana audos
perfūzijas šļirču sūkņi	ierīce šķidrums ievadīšanai audos
personas dzimumā balstīta vardarbība	ietekmēt vai izmantot cilvēku seksuāli pret viņa gribu
pirmsskolas izglītības iestāde	bērnudārzs
potenciāls robežpārkāpējs	iespējams, varbūtējs robežpārkāpējs
praidis	netradicionālu attiecību pārstāvju gājiens
precedents	iepriekš piedzīvots gadījums, kas noder par paraugu vēlākajam, pašreizējam
prevalēt	būt pārsvarā, pārākumā
preventīvi pasākumi	pasākumi, kas pasargā, aizsargā, novērš
profilakse	pasākumi veselības saglabāšanai

R

radars	ātruma mērīšanas ierīce
reformas	būtiskas pārmaiņas, pārkārtojumi
reitings	popularitāte
rekrutēšana	piesaiste, darbinieku meklēšana, uzaicināšana
reorganizācija	pārmaiņas
represijas	sods, soda līdzekļi, arī varmācīga rīcība
rezidence	celtne, telpa, dzīvesvieta
risks	iespējamās briesmas, pārdoša rīcība
rogainings	komandu sporta veids ar orientēšanos

S, Š

sadarbspējīgs vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts	derīgs Covid sertifikāts
samits	augstāka līmeņa sanāksme, tikšanās
saspīlējums (politiskais)	nedraudzīgums, sliktas attiecības naidīgums
satelīts	politikā valsts, kas atkarīga no citām - satelītvalsts Zemes mākslīgais pavadoņs (izmanto satelītsakaros)
satiksmes intensitāti (mazināt)	(palēnināt) satiksmi
sociālā iekļaušana	vienlīdzīga attieksme pret visiem cilvēkiem
sociālās aprūpes centrs	aprūpes nams
sociālie mediji	interneta vietnes
solidaritāte	kopēja atbildība citam par citu
spekulācija	1. Tālāka pārdošana, lai gūtu peļņu. 2. Negodīgs plāns, lai gūtu sev labumu.
spiediens (politiskais, migrantu)	ar varu uzspiesta politiska rīcība
Start-up	jauns uzņēmums, jaunuzņēmums

stigma	nepamatoti piedēvētas (nevēlamas) īpašības
stigmatizācija	nepamatota atstumšana kādu īpašību dēļ
šantāža	iebaidīšana, draudi
šķelda	sasmalcināta koksne
štats	1. Teritorijas vienība ASV 2. Darbinieki

T

talibu (arī <i>tālibān</i>) grupējums	vardarbīgs politisks grupējums Afganistānā
tarifs (apkures)	oficiāli noteikta maksa, cena
taromāts	tukšo skārdeņu un pudeļu nodošanas automāts
teleskops	instrumenti zvaigžņu apskatīšanai
tiesībsargājošās iestādes	polīcija un citas iestādes, kas aizsargā iedzīvotāju tiesības
toksisks	indīgs, kaitīgs
traumatisms	savainojumi; savainotu cilvēku skaits pret iedzīvotāju skaitu

U

ultimāts	stingra prasība
----------	-----------------

V

vakcīna	pote
vakcinācijas blaknes	sarežģījumi pēc potes/vakcīnas
vecu un nespējīgo ļaužu pansionāts	pansionāts
ventilācija (plaušu)	elpošanas aparāts
vides ilgtspēja	pret apkārtējo vidi saudzīga rīcība. Piemēram, nemest atkritumus dabā
vīzija	skatījums, nākotnes mērķi
VUGD	glābēji
Web kamera	tīmekļa kamera
Web seminārs	tīmekļa seminārs

Z

Radio ziņu minivārdnīcas izstrādi līdzfinansē Eiropas Komisija, un tā izdota ERASMUS+ projektā “Promoting Easy-to-read Language for Social Inclusion (PERLSI) Viegļās valodas veicināšana sociālajai iekļaušanai” (Nr. 2020-1-LV01-KA204-077527). Grāmata atspoguļo tikai tās autoru viedokli, un Eiropas Komisijas atbalsts šīs grāmatas tapšanai nav uzskatāms par tās satura apstiprinājumu, un Eiropas Komisija nekādā veidā neuzņemas atbildību par grāmatā ietvertās informācijas tālāku izmantošanu.

Līdzfinansē
Eiropas Savienības programma
“Erasmus+”

PERLSI

SOLUTION AND IMPACT

